

OVER HET VOORKOMEN VAN BOETTGERILLA PALLENS SIMROTH EN
DEROCERAS PANORMITANUM (LESSONA & POLLONERA) IN NEDERLAND

door

A.J. de Winter

Boettgerilla pallens en Deroceras panormitanum zijn twee naaktslakken die de laatste jaren hun verspreidingsgebied enorm uitgebreid hebben. Sinds ongeveer tien jaar zijn deze soorten ook uit Nederland bekend. Inmiddels zijn er nieuwe vondsten gedaan, die slechts ten dele zijn gepubliceerd. Het leek me nuttig de huidige kennis over de verspreiding van deze soorten samen te vatten.

Boettgerilla pallens Simroth, 1912, werd in 1973 voor het eerst in Nederland aangetroffen en wel in het uiterste zuiden van de provincie Limburg (Clerx et al., 1978). Tot 1983 zijn er bij mijn weten geen nieuwe vondsten gepubliceerd. Tijdens de NMV-excursie in 1982 naar Zuid-Limburg werden twee nieuwe localiteiten vastgesteld (De Winter, 1983). Uit datzelfde jaar bezit ik nog een paar niet-gepubliceerde waarnemingen uit deze provincie. Recentelijk (13/X/1983) vond ik een volwassen exemplaar naast het fietspad over de Geindijk te Nieuwegein-Zuid (voorheen Vreeswijk).

De soort blijkt zich in België sinds de eerste waarneming in 1967 (Van Goethem, 1972) gestaag te hebben uitgebreid. De Wilde et al. (1983) hebben onlangs alle Belgische vondsten geïnventariseerd. In een serie verspreidingskaarten wordt de jaarlijkse uitbreiding van het areaal van de soort geïllustreerd. Tot 1981 konden geen dieren in Noord-België aangetroffen worden. In dat jaar werd de soort in een tweetal UTM-hokken (10x10 km) in de buurt van Antwerpen gevonden. De auteurs spreken daarbij van een 'doorbraak', gezien de negatieve resultaten in de voorgaande jaren, ondanks intensief monstren. In 1982 blijkt Boettgerilla pallens ook in de provincie Oost-Vlaanderen vlakbij de Belgisch-Nederlandse grens voor te komen. De soort ontbreekt in België nog in het grootste deel van Vlaanderen (m.u.v. de streek rond Antwerpen) en in de Kempen.

De verwachting lijkt gerechtvaardigd dat Boettgerilla pallens binnen afzienbare tijd ook in Nederland een gewone verschijning zal zijn, gezien de ontwikkelingen bij onze zuiderburen.

Ook *Derocheras panormitanum* (Lessona & Pollonera, 1882) is waarschijnlijk recentelijk in Nederland ingevoerd. De eerste vondst in 1969 te Domburg werd bericht in Gittenberger et al. (1970). In 1980 meldden Gittenberger en De Winter een tweetal nieuwe localiteiten in tuinen te Delft en Heelsum. Inmiddels kan ik weer een aantal vindplaatsen toevoegen. Ik heb de soort aangetroffen in naar schatting een derde van de tuinen en soortgelijke habitats waar ik sinds 1978 heb verzameld. Daarmee is de soort nu bekend uit vijf provincies.

Op basis van deze gegevens durf ik de stelling aan dat *Derocheras panormitanum* inmiddels een algemene soort in Nederland is. Het kleine aantal vindplaatsen heeft m.i. als voornaamste oorzaak, dat er in Nederland niet systematisch gemonsterd wordt, in tegenstelling tot b.v. in België. Bovendien worden naaktslakken door relatief weinig malacologen verzameld en door nog minder anatomisch onderzocht.

In België is deze soort in 1968 voor het eerst gevonden (Van Goethem, 1974). Sinds 1973 is het aantal meldingen explosief toegenomen. *Derocheras panormitanum* is met vondsten in 58% van de UTM-hokken thans één van de algemeenste Belgische landslakken (De Wilde, Van Goethem & Marquet, samenvatting van poster gepresenteerd op het achtste internationale malacologische congres te Budapest, 1983). Deze Belgische auteurs gebruiken overigens de naam *D. caruanae* Pollonera, 1891.

Lijst van vindplaatsen (materiaal van nieuwe waarnemingen bevindt zich in de collectie van de auteur).

Boettgerilla pallens

prov. Limburg

UTM FS 83: Maastricht (St Pieter), tuin (De Winter, 1983).

FS 93: Geulhem, tuin tegenover waterpompstation; 22/VIII/1982; 1 ex. Maastricht (Akerpoort), tuin; 28/VIII/1982; 1 ex.

GS 02: Zuidrand Elzetterbos, gemeente Vaals (Clerx et al., 1978). Oostrand Onderste Bosch, gemeente Wittem (Clerx et al., 1978). Malensbos, ten Z. van Raren, ZW. van Vaals (De Winter, 1983).

prov. Utrecht

FT 46: Nieuwegein-Zuid, Geindijk; 16/X/1983; 1 ex.

Derocheras panormitanum

prov. Gelderland

FT 86: Heelsum, tuin (Gittenberger & De Winter, 1980).

GT 04: Beek, tuin in bos (Westerbergweg); 27/VI/1981; tientallen exx. Beek, tuin in dorp; 28/VI/1981; 10 exx.

prov. Utrecht

FT 47: Utrecht, De Uithof, park bij Transitorium III; II/1981; 2 exx.

prov. Zuid-Holland

ET 96: Delft, tuin (Gittenberger & De Winter, 1980).

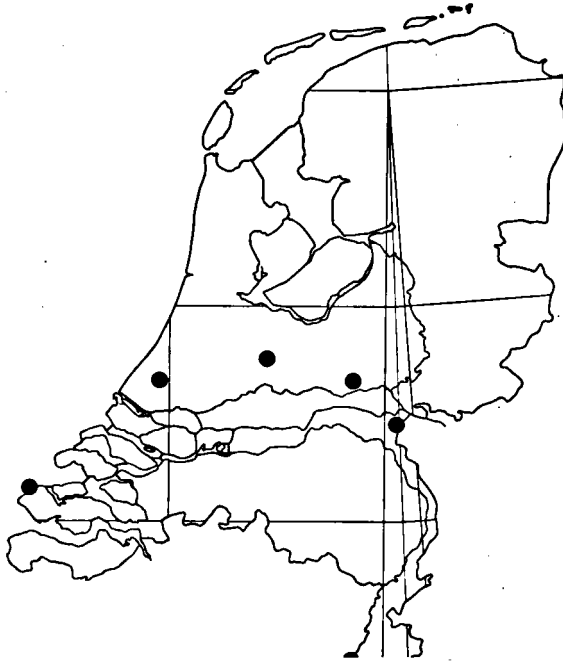
prov. Zeeland

ET 31: Domburg (Gittenberger et al., 1970).

prov. Limburg

FS 83: Maastricht (Wolder), tuin; 30/XI/1982; 1 ex.

SUMMARY

The distribution of the slugs Boettgerilla pallens Simroth and Deroceras panormitanum (Lessonà & Pollonera) in the Netherlands is given. Both species have established themselves relatively recently, and are apparently spreading. Boettgerilla pallens is recorded for the first time outside the province of Limburg in het province of Utrecht. Deroceras panormitanum is considered a common species by the author, despite the limited number of records.

LITERATUUR

- CLERX, J.P.M., W.J.M. MAASSEN & Th.E.J. RIPKEN, 1978. Drie voor Nederland nieuwe soorten landslakken uit Zuid-Limburg.- Basteria 42: 1-5.
- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & Th.E.J. RIPKEN, 1970. De landslakken van Nederland.- Bibl. Kon. Ned. natuurk. Ver. 17/ 1-177.
- GITTENBERGER, E. & A.J. DE WINTER, 1980. Nieuwe gegevens over in Nederland gevonden naaktslakken.- Basteria 44: 71-76.
- GOETHEM, J. VAN, 1972. Contribution à l'étude de Boettgerilla vermiformis Wiktor, 1959 (Mollusca Pulmonata).- Bull. Inst. r. Sci. nat. Belg. 48: 1-16.
- GOETHEM, J. VAN, 1974. Sur la presence en Belgique de Deroceras caruanae (Pollonera, 1891) et de Deroceras agreste (Linnaeus, 1758) (Mollusca, Pulmonata, Limacidae).- Bull. Inst. r. Sci. nat. Belg. 50: 1-21.
- WILDE, J.J., J.L. VAN GOETHEM & R. MARQUET, 1983. Over de verspreiding, de uitbreiding en de oecologie van Boettgerilla pallens Simroth, 1912, in België.- Studiedocument K.B.I.N. No. 12: 1-31.